

Tankeväckande om kvinnliga läkares situation i Europa

Birgitta Evengård, redaktör. **Women in white, the European outlook.** 265 sidor. Stockholm: Stockholms läns landsting; 2004. ISBN 91-631-5716-0.

Recensent: Ingela Heiman, verksamhetschef, psykiatriska kliniken, Kungälv, ordförande i Kvinnliga läkares förening.

|| Kvinnliga läkares historia i Sverige är kort. År 1888 utexaminerades Karolina Widerström som den första läkaren i Sverige av kvinnligt kön. Tillsammans med andra kvinnliga läkare stred Karolina för rätten att inneha tjänst. Först 1925, då behörighetslagen trädde i kraft, löstes denna fråga. De första kvinnliga läkarna innehade därför egen praktik.

Idag är mer än 60 procent av läkarstudierande kvinnor. Läkare av kvinnligt kön finns i alla specialiteter och i alla positioner, fast fortfarande är det långt kvar till lika lön, lika karriärmöjligheter och lika möjlighet att välja specialitet utifrån kompetens.

Att som kvinna och läkare arbeta i en patriarkalisk organisation påverkar ens kreativitet, och man tvingas till att hitta förhållningssätt och taktik för att göra sig sedd och ta sig fram.

Bygger på tidigare svensk bok

År 1999 utkom »Kvinnor i vitt« med Birgitta Evengård som redaktör och på initiativ av dåvarande sjukhusdirektör Anders Persson, Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge. Läkare (kvinnliga) från Huddinge sjukhus skrev här och berättade om sitt yrke, sina förebilder och strategier.

Att denna inspirerande och kraftfulla bokidé skulle bära vidare ut i Europa och utmynna i en vit bok om »Women in white« känns som en naturlig följd.

Högt pris för att lyckas i sitt yrke

I boken tar oss kvinnliga läkare från i stort sett hela Europa med på en yrkesresa som visar med smärtsam tydlighet hur tuff vardagen är för en läkare av kvinnligt kön. Priset för att nå dit man vill inom sitt yrke är högt. Inte bara privat utan även professionellt.

Europa har idag lång väg kvar att gå innan kvinnor har lika möjligheter, privat och yrkesmässigt, att utöva sitt arbete som män har och innan man drivit igenom att genusperspektivet ständigt måste finnas på politiska beslut

och planläggning av samhällets struktur.

Genomgång av aktuell genusforskning

Kvinnliga forskare inleder boken med en genomgång av aktuell genusforskning. Här finns Christine Wennerås och Agnes Wolds berättelse om avslöjandet av könsdiskrimineringen inom dåvarande Medicinska forskningsrådet och i kölvattnet av denna en fördelning av forskningsmedel och tjänster som byggde på kön och inte kompetens. De tydliggör även vad detta avslöjande betytt för deras egen karriär, och det är beklämmande att ta del av.

EUs genusarbete beskrivs

Europa är idag präglad av EU och det som görs inom denna organisation för att genomföra »gender mainstreaming«, skriver Teresa Rees, professor vid School of Social Sciences i Cardiff, England. Med stringens redogör hon för det strävsamma och myckna arbete som görs inom EU för att införa en systematisk integrering av lika möjligheter för kvinnor och män inom EUs alla områden.

Härskarstrategier, kvinnlighet och kreativitet, könsrelaterad statistik och det homosociala beteendet inom sjukvårdshierarkin framförs och presenteras och reflekteras kring av kända namn inom kvinnoforskningen, såsom Berit Ås, Irène Matthis, Birgitta Hedman och Gerd Lindgren.

Berättelser och intervjuer

Efter denna eleganta resumé av olika faktorer som än idag påverkar läkaren av kvinnligt kön i det dagliga arbetet, så börjar resan Europa runt. Här framträder berättelser som var och en har en egen personlig touche, och fram tonar den kvinnliga läkares glädje, svårigheter och strategier i det yrkesval hon gjort. Tydligt blir det även hur utvecklingen av yrkesrollen i en patriarkalisk sjukhushierarki har gemensamma problem oavsett var i Europa du bor men också hur de olika ländernas villkor för kvinnor påverkar kvinnorna.

En del har själva skrivit sina berättelser, och en del har intervjuats av redaktören. De egna berättelserna tenderar att bli formella beskrivningar medan de som intervjuats framträder mer levande och mer reflekterande. Tydligt blir hur den kvinnliga läkares roll överallt är stadd i förvandling och att denna process är smärtsam och svår, men också hoppfull.

En bok som stämmer till eftertanke

Jag har närmat mig »Women in white« bitvis – läst ett avsnitt – lagt den ifrån

mig, funderat över det lästa jämfört med mitt eget yrkesval och hur jag med åren format min roll, vad jag fått och vad det har kostat – och att jag efter snart 28 år i yrket fortfarande utvecklas och gläds åt detta arbete.

Varje enskild läkares berättelse i boken tydliggör att framgången som läkare så gott som alltid skapats av stödet från familj, vänner, kolleger. Systemet – organisationen – bidrar sällan med det stöd, som man kanske skulle tro och hoppas.

Lång väg kvar att gå i Europa

När Karolina Widerström 1916 tillsammans med kvinnliga kolleger samlades för att arbeta för möjligheten för en kvinnlig läkare att inneha statlig tjänst påbörjade hon och de andra ett arbete som pågår än idag – nämligen arbetet för att läkare oavsett kön ska ha lika möjligheter att göra det val inom yrket som gör det möjligt för den enskilda att använda sin kompetens på det för individen och systemet bästa sättet och att varje läkare också ska ha en rimlig balans mellan arbete och privatliv.

»Women in white« tydliggör att vi har en bra bit att gå i hela Europa innan vi är där – vägarna och fallgroparna måste se något olika ut, men att det är samhället och organisationen som med kraft måste arbeta för jämställdhet inom sig står helt klart.

Den kvinnliga läkaren här och ute i Europa får fortsätta att hitta egna personliga förebilder och mentorer för att med dessas hjälp fortsätta sin egen framgångsrika karriärväg. Med stöd av varandra har vi gjort det och fortsätter att göra det.

Detta blir så tydligt i denna inspirerande och tankeväckande läckert glänsande vita bok om oss – kvinnor i vitt. •